

Kehely

Ötvösgyűjtemény

Leltári szám:	51.46.1 
Alkotó:	Szabó, Ferenc (1910 -)
Készítés ideje:	1935-1937
Készítés helye:	Budapest
Jelzés:	mesterjegy és 1872-1936 közt használatos pesti hitelesítőjegy
Anyag:	ezüst
Technika:	áttört; cizellált; hajlított; kalapált; trébelt
Méretetek:	magasság: 17,2 cm magasság (fedéllel): 24,2 cm átmérő (fedél): 13,1 cm talpátmérő: 11,7 cm teljes súly: 629,8 g

A modernista stílust képviselő kehely geometrikus alapformákból (henger, kúp) áll. Négy alacsony, hengeres láb tartja a háromlépcsős, sima, vízszintes talpat, melyről karcsú hengeres szár emelkedik. Két kis sima, korongos gallérú szárgyűrű közt nyúlánk, áttört nádusz oldja a sima felületű, egyszerű formákat. A szárat körülölelő, egyedi, ezüsthuzalokból, -szalagokból és golyókból elkészített, stilizált leveles-bogyós indahálózat feltehetően a bűn és halál fölötti győzelem jelképére, az örökzöld babérfára („életfa”) utal.

Nyugodt arányaival, letisztult formáival, a sima felületek nemes csillogása és a dekoratív, egyedi, áttört mintázat összhangjával a kehely az Art Deco stílus és formavilág jellegzetes példája. A nádusz áttört kialakítása ugyanakkor, ha távolról is, a gótikus ötvösművek egy csoportjára jellemző sajátos középkori technika, az ún. *opus duplex* hagyományát idézi föl. Azokhoz hasonlóan a tömör fém alaplemez (jelen esetben a szár tömör rúdja), valamint a fölé / köré boruló áttört indadíszítés ezen a modern kelyhen is két rétegre bomlik. (Takács, Imre: *Opus duplex in der Goldschmiedekunst des 13. Jahrhunderts und die höfische Kultur. Ars Decorativa*, 26. 2008, 7–37: 35.)

A hagyományok őrzése mellett a 20. században erős törekvés indult az egyházművészet, a liturgikus ötvösművek stílusának modernizálására. Különösen időszerűvé vált az eszme Magyarországon a Szent István-émlékév és a budapesti helyszíni eucharisztikus világkongresszus (1938) közeledtével. Az iparművészek ebben az elhúzódo világválságot követő, nehéz időszakban törekedtek a tradíció megőrzésére és a liturgikus szabályok betartására mellett saját koruk életfelfogását, az új stílusirányokat tükröztetni szakrális alkotásaikban.

Az Iparművészeti Társulat és a Magyar Iparművészek Országos Egyesülete pályázatok kiírásával igyekezett anyagilag is támogatni, ösztönözni nemesfém munkák elkészítését, hazai és külföldi bemutatását. (Major István: *Az ötvösművészet érdekében. Magyar Iparművészet*, 41. 1938, 3–4.)

Az 1937. évi párizsi világiállításra szánt ötvösanyag egyházi felszereléseket is tartalmazott. Az ide készült pályamunkák egyike lehet ez a Társulat átadásaként 1951-ben múzeumba került kehely, amely így – valószínűleg a hozzá tartozó, vele együtt átadott ostyatartó talpas tálkával (ltsz. 51.47.1) együtt – megfordult a párizsi expón.

Szabó Ferenc nemcsak Párizsban, de a harmincas évek további jelentős tárlatain, pl. a berlini 1938. évi Nemzetközi Kézművesipari Kiállításon is sikerrel szerepelt. Személyéről, munkáiról méltatlanul keveset tudunk, pedig munkássága egy ideig párhuzamosan futott az elsősorban egyházi ötvösművei révén sokkal ismertebbé vált Okrutzky Erzsébetével.

Az 1985-ben rendezett Magyar Art Deco-kiállítás alkalmával jelentkezett az idős művész a bemutatott kehely alkotójaként az Iparművészeti Múzeumban.

Pandur Ildikó

Irodalom

- Szerk.: Horányi Éva: *Art deco és modernizmus. Lakásművészet Magyarországon 1920-1940.* Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2012. - 229: 4.2. sz. (Simonyi István)
- *L'Art Deco en Europe. Tendances décoratives dans les arts appliqués vers 1925.* Société des Expositions du Palais des Be, Bruxelles, 1989. - 143: cat. no. H14
- kiállítást rendezte és a katalógust írta: Kiss Éva, Csenkey Éva, Péter Márta: *Magyar Art Deco.* Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1985. - 292. sz.
- *Tentoonstelling van Hongaarsche Kunstnijverheid. Volkskunst en Huisindustrie in het Stedelijk Museum te Amsterdam.* Stedelijk Museum, Amsterdam, 1937. - fig. 27.
- Major István: Az ötvösművészet érdekében. *Magyar Iparművészet*, 41. 1938. - 3-4: 4

